

Bijlage: Uitvoeringskader REP-SNN

1. Inleiding

Op 23 juni 2008 is tussen het Rijk en het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) het convenant 'Regio-specifiek Pakket Zuiderzeelijn' (RSP-ZZL) getekend.

Het convenant is voortgevloeid uit het Rijksbesluit af te zien van de aanleg van een snelle spoorverbinding naar Noord-Nederland. In het convenant zijn afspraken gemaakt over een alternatief samenhangend pakket van maatregelen, gericht op versterking van de infrastructuur en economische structuur van Noord-Nederland.

Het regio-specifiek pakket bestaat uit een drietal onderdelen:

- a. Concrete bereikbaarheidsprojecten
- b. Regionaal mobiliteitsfonds
- c. Ruimtelijk Economisch Programma (REP)

De onderdelen a en b hebben ten doel de regionale bereikbaarheid te verbeteren. De projecten zijn infrastructureel van aard. Onderdeel c. - het REP - is gericht op het versterken van de kansrijke sectoren en de ruimtelijk-economische structuur van Noord-Nederland.

Binnen het REP is onderscheid gemaakt in een rijksdeel en een regionaal deel. Het rijksdeel betreft grotere projecten binnen de kaders die ook in het Pieken in de Delta beleid – en later het Topsectorenbeleid - van het ministerie van EZ zijn benoemd.

Voor het regionale deel heeft de regio in 2008 de zeggenschap gekregen over de selectie en uitvoering van projecten, binnen de scope van het REP.

Op 18 januari 2012 heeft de toenmalige Minister van Economische Zaken (EZ) in een Bestuurlijk overleg over de Landsdelige Agenda Noord/Topsectoren toegezegd ook het rijksdeel van het REP (de nog niet door het ministerie belegde middelen) te decentraliseren aan de regio, specifiek het SNN. Het gaat om een bedrag van in totaal € 107,055 miljoen. Deze toezegging is op 1 november 2012 door het ministerie per brief bekrachtigd in, hier genoemd, de "Decentralisatiebrief" (kenmerk DGNR-RRE/12346621).

Voor het verstrekken van subsidie is een wettelijk voorschrift vereist. Het verstrekken van de zogenoemde REP-SNN middelen zal niet geschieden op basis van een ministeriële regeling, nu deze middelen als "eigen" geld kunnen worden beschouwd. Daartoe is een verordening opgesteld: de verordening REP-SNN. De verordening REP-SNN geeft de spelregels weer waaronder de REP-middelen, de nog niet door EZ belegde middelen van het voormalige rijksdeel ("REP-Rijk"), als subsidies in Noord-Nederland worden ingezet.

Dit Uitvoeringskader maakt onderdeel uit van de Verordening REP-SNN en omvat een programma-gedeelte (inhoudelijk kader) en een omschrijving van de organisatiestructuur.

2. Schets onderliggende beleidskaders REP-SNN

Dit uitvoeringskader is opgesteld met als belangrijkste input bovengenoemd convenant en de Decentralisatiebrief. In de Decentralisatiebrief zijn voorwaarden opgenomen die aan decentralisatie van de Rijksmiddelen zijn verbonden.

Eén van de belangrijkste voorwaarden heeft betrekking op de inhoudelijke afbakening. Met de uitvoering van het REP dient het SNN aan te sluiten bij de agenda's van het nationale topsectorenbeleid. Hiermee vormt het topsectorenbeleid één van de belangrijkste inhoudelijke pijlers onder het REP-SNN.

Via het Topsectorenbeleid wil het Rijk een negental sectoren waarin Nederland wereldwijd uitblinkt, de zogeheten "topsectoren", nog sterker maken. Het gaat om de sectoren Energie, Water, Life Sciences and Health, Agro-Food, Tuinbouw en Uitgangsmaterialen, High Tech Materialen en Systemen, Logistiek, Creatieve Industrie en Chemie. Om versterking van deze topsectoren te

bereiken, stimuleert het Rijk activiteiten waarbij overheid, bedrijfsleven, universiteiten en onderzoekscentra samen werken aan kennis en innovatie. De afspraken hierover zijn vastgelegd in zogeheten innovatiecontracten.

Behalve het Rijkskader van de Topsectoren zijn er verschillende andere kaders die bijdragen aan de inhoudelijke afbakening van het REP-SNN.

Allereerst zijn er de uitvoeringskaders die voor het regionale deel van het REP ("REP-regio") zijn opgesteld. Deze regionale kaders vormen feitelijk een uitwerking van de Convenantsafspraken uit 2008.

Verder is er de ruimtelijk-economische visie van het SNN. Voor de periode 2007-2013 is deze visie uiteengezet in de Strategische Agenda. Kern van deze agenda is dat de economische kansen voor Noord-Nederland met name liggen in een verdichting van de bedrijvigheid en in een vergroting van de innovativiteit en het stuwende karakter van de economie.

De Strategische Agenda is onder meer tot uitvoering gebracht via de programma's Koers Noord – Pieken in de Delta en het Operationeel Programma (EFRO) 2007-2013. Vanuit deze programma's is primair ingezet op de versterking van vijf economische clusters; Energie, Water, Sensortechnologie, Agribusiness en Life Sciences / Healthy Ageing. Onderzoek heeft de laatste jaren uitgewezen dat deze aanpak heeft gewerkt.

In 2014 gaat er een nieuwe Europese programmaperiode van start. Een periode die in het teken staat van 'Europa 2020'. Europa 2020 is de groeistrategie van de Europese Unie (EU) voor de periode 2010-2020. De EU moet een 'slimme, duurzame en inclusieve' economie worden in een snel veranderende wereld. Om dit te bereiken, heeft de Europese Commissie (EC) ambitieuze doelstellingen vastgesteld voor werkgelegenheid, innovatie, onderwijs, sociale samenhang en klimaat/energie.

Om in de nieuwe programmaperiode in aanmerking te komen voor steun vanuit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) voor regionaal innovatiebeleid heeft de Europese Commissie (EC) het opstellen van een 'Research and Innovation Strategy' voor Slimme Specialisatie (RIS3) verplicht gesteld. Kern van de strategie is te kiezen voor slimme specialisaties waarop de inzet wordt geconcentreerd.

De kern van de RIS3 wordt gevormd door vier specifieke maatschappelijke uitdagingen: goede gezondheid, gezond voedsel, schoon water en duurzaam energiegebruik. De RIS3 wordt ingezet om te komen tot innovatieve oplossingen voor deze uitdagingen. Met de RIS3 wordt dus niet op voorhand een keuze gemaakt tussen sectoren en niches. Er wordt een inhoudelijke norm gesteld, gevormd door maatschappelijke uitdagingen en de weg daar naar toe. Dit neemt overigens niet weg dat de vijf speerpuntclusters een stevige basis leggen onder de RIS3.

Kenmerkend voor de RIS3 is verder dat niet alleen wordt gestreefd naar het bedenken en ontwikkelen van innovaties, maar ook naar het toepassen ervan. Noord-Nederland ziet zichzelf als valorisatie en proeftuinregio ('living lab' regio). Een ander belangrijk focuspunt van de RIS3 is het bevorderen van samenwerking tussen sectoren en organisaties om te komen tot innovatieve oplossingen: het bevorderen van zogeheten 'crossovers'.

Noord-Nederland gaat met haar RIS3 verder dan de formele vraag van de EC. Het kiest ervoor de RIS3 in de periode 2014-2020 niet alleen van invloed te laten zijn op de inhoud van het toekomstige EFRO programma, maar ook op regionaal en nationaal beleid en op andere (Europees gefinancierde) programma's. Het ligt dus voor de hand de 'RIS'-gedachte ook van invloed te laten zijn op het uitvoeringskader voor het REP-SNN.

3. Inhoudelijk kader REP-SNN

Doelstellingen en strategie

Het REP-SNN is een omvangrijk investeringsprogramma met een looptijd die meerdere beleidsperiodes beslaat (2007-2013 en 2014-2020). Om het mogelijk te maken dat het programma zoveel mogelijk in afstemming met andere programma's wordt uitgevoerd, vormt het uitvoeringskader voor het REP-SNN een combinatie van elementen, uit de huidige en nieuwe beleidsperiodes. De achterliggende gedachte is het 'behouden van het goede' en het 'omarmen van het nieuwe'.

Met het REP-SNN beoogt het SNN de economische structuur van Noord-Nederland te versterken en de verdere ontwikkeling van de meest kansrijke clusters te stimuleren. Het gaat om de clusters: Energie, Water (Watertechnologie), Life Sciences en Health (Healthy Ageing), Agro-Food (Agribusiness), waaronder Biobased Economy en High Tech Materialen en systemen (High Tech Sensorsystemen). Met het stimuleren van deze clusters wordt ingespeeld op de vier voor Noord-Nederland belangrijkste maatschappelijke uitdagingen: goede gezondheid, gezond voedsel, schoon water en duurzaam energiegebruik.

Bij het stimuleren van de meest kansrijke clusters gaat het om clusters met een (inter-)nationale betekenis. Alleen regionale betekenis is niet voldoende. Met het REP-SNN wil Noord-Nederland expliciet bijdragen aan de strategie van het Rijk, om sectoren waarin Nederland wereldwijd uitblinkt, nog sterker te maken.

Het stimuleren van de clusters vindt plaats door in te zetten op onderzoek en innovatie, kennisontwikkeling en ondernemerschap. Centraal bij het REP-SNN staat het stimuleren van activiteiten waarbij overheid, bedrijfsleven, universiteiten en onderzoekscentra samen werken aan kennis en innovatie.

Met het REP-SNN wordt ingezet op het bereiken van 'kritische massa', op het leveren van een substantiële bijdrage aan de groei van de topsectoren. Dit betekent dat alleen majeure projecten voor ondersteuning vanuit het REP-SNN in aanmerking komen. Projecten zijn majeur als ze een betekenis hebben die de regio overstijgt. Het REP-SNN is voor kwalitatief hoogstaande, (inter-) nationaal aansprekende initiatieven.

REP-SNN versus OP 2014-2020

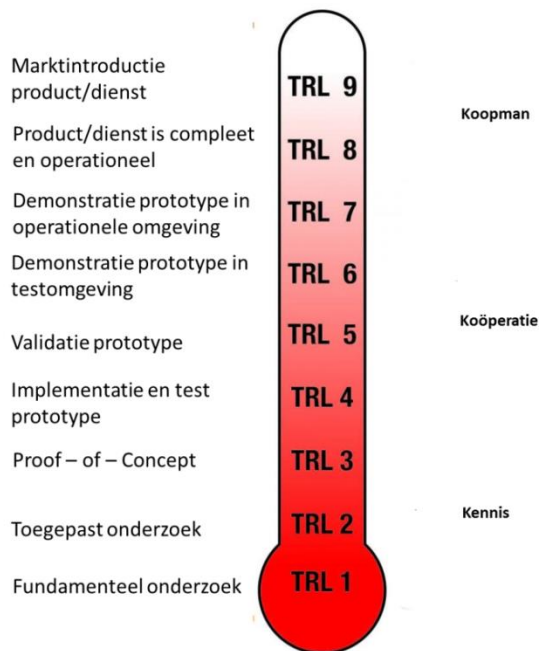
Het REP-SNN wordt voor een groot deel parallel in de tijd uitgevoerd met het Operationeel Programma 2014-2020 (OP 2014-2020). Het REP-SNN en het OP 2014-2020 werken in dit verband zoveel mogelijk aansluitend en versterkend, in plaats van overlappend. Bij het OP staan toepassingsgerichtheid en betrokkenheid van het bedrijfsleven nog meer centraal dan bij het REP-SNN. Het OP richt zich meer dan het REP-SNN op de latere schakels in de innovatieketen ('valorisatie').

Om specifiek te duiden op welk deel van de innovatieketen het OP 2014-2020 betrekking heeft, is in dit programma gebruik gemaakt van het TRL-model. TRL staat voor 'Technology Readiness Levels'. Het model kent negen niveaus, van fundamenteel onderzoek tot marktintroductie van een product of dienst (zie figuur 1)

Het zwaartepunt van het OP ligt op TRL's 5 tot en met 7: van validatie tot demonstratie. Met het REP-SNN wordt ingestoken op lagere niveaus. Het zwaartepunt binnen het REP-SNN ligt op TRL's 2 tot en met 4: van toegepast onderzoek tot implementatie en test prototypes.

In termen van het valorisatiepad van de RIS3 kan worden gesteld dat de balans tussen 'Koopman, Koöperatie en Kennis' bij het OP meer beweegt in de richting van 'Koopman'; bij het REP-SNN meer in de richting van 'Kennis'.

Figuur 1 TRL-model

Deze afbakening in termen van het TRL-model en het valorisatiepad is niet absoluut en dogmatisch, maar wel richtinggevend.

REP-SNN ("REP-Rijk") versus REP-Regio

Sinds 2009 is in Noord-Nederland het regionale deel van het REP in uitvoering. Inhoudelijk vullen REP-Regio en REP-SNN elkaar aan.

In het convenant zijn er dertien programmalijnen onderscheiden: Energie (A), Watertechnologie (B), Sensortechnologie (C), Lifesciences (D), Agribusiness (E), Chemie (F), Toerisme (G), Metaal en scheepsbouw (H), Algemeen MKB-beleid (I), Arbeidspotentieel (J), Bereikbaarheid (K), Vestigingslocaties (L) en Woon- en leefklimaat (M). In de regionale uitvoeringskaders zijn deze uitgewerkt tot vier opgaven en twaalf programmalijnen. De uitwerking is, met uitzondering van 'bereikbaarheid', identiek aan de keuzes in het convenant.

Met het REP-SNN wordt zoals aangegeven ingezet op de meest kansrijke clusters (de 'kennispieken'). REP-Regio is gericht op regionaal belangrijke clusters (zoals toerisme en metaal/scheepsbouw) en op zogenoemde flankerende/voorwaardenscheppende maatregelen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om maatregelen ter versterking van het arbeidspotentieel en woon- en leefklimaat.

Ook bij REP-SNN en REP-Regio is het inhoudelijke onderscheid niet absoluut: er is enige ruimte voor overlap.

4. Programma-indeling REP-SNN

Thema's REP-SNN

De hoofddoelstelling van het REP-SNN is het versterken van de ruimtelijk-economische structuur van Noord-Nederland door het stimuleren van kansrijke sectoren.

Centraal bij het REP-SNN staat het stimuleren van activiteiten waarbij overheid, bedrijfsleven, universiteiten en onderzoekscentra samen werken aan kennis en innovatie. Het gaat hierbij om grootschalige activiteiten op de volgende gebieden: fundamenteel onderzoek (kennis), toegepast onderzoek (kunde) en valorisatie (kassa, de beschikbare kennis verzilveren).

De activiteiten die vanuit het REP-SNN worden ondersteund dienen te zijn gericht op versterking van één of meerdere van de volgende topsectoren (thema's):

- Energie
- Water, specifiek Waternotechnologie
- Life Sciences and Health, specifiek 'Healthy Ageing'
- Agro-Food en Biobased Economy
- High Tech Materialen en Systemen, vooral High Tech Sensorsystemen

De kracht van de clusters ligt vooral in de samenhang en de kruisbestuiving die er tussen plaatsvindt. Activiteiten die zijn gericht op de samenwerking tussen bovengenoemde sectoren ('cross-overs') hebben daarom bij de beoordeling een pré.

Binnen of tussen bovengenoemde sectoren worden vanuit het REP-SNN primair activiteiten ondersteund, die bijdragen aan het oplossen van de maatschappelijke vraagstukken (uitdagingen), zoals die zijn geformuleerd in de RIS3:

- Gezondheid, demografie en welzijn,
- Voedselzekerheid, duurzame landbouw en bio-economie,
- Zekere, schone en efficiënte energie,
- Schone, veilige watervoorziening.

Bij wijze van uitzondering is ondersteuning van activiteiten mogelijk die bijdragen aan versterking van één of meerdere van de andere vier topsectoren:

- Chemie
- Logistiek
- Creatieve Industrie
- Tuinbouw en uitgangsmaterialen

Ook voor deze topsectoren geldt dat vanuit het REP-SNN primair activiteiten worden ondersteund die bijdragen aan het oplossen van bovengenoemde maatschappelijke vraagstukken (uitdagingen). Bovendien moet voldoende zijn aangetoond dat de te ondersteunen activiteiten een bijzondere meerwaarde hebben voor de Noord-Nederlandse kenniseconomie.

Uitwerking Thema's REP-SNN

Energie

Onder 'Energie' wordt verstaan: handel en distributie van aardgas, brandstoffen, centrale en decentrale productie van fossiele en niet-fossiele energie en de productie van elektriciteit en warmte. Daarnaast valt hieronder ook slimme energie-infrastructuur waarin de opslag van energie, balancering van energie en het op elkaar afstemmen van diverse bronnen van energie mogelijk wordt gemaakt.

Binnen het thema Energie zijn er ondersteuningsmogelijkheden voor innovatieve projecten gericht op:

- Energie-systeemintegratie: het zogenoemde "energiesysteem 2.0".
Het gaat hierbij om projecten die gericht zijn op het realiseren en integreren van Energieproductie uit verschillende energiebronnen en het schakelen tussen gebruik, opslag, balancering, levering aan het openbare net, lokaal gebruik, waarbij ook aandacht is voor de institutionele innovaties die hiervoor nodig zijn. Ook het overzetten van (duurzame) energie in andere energiedragers valt onder energiesysteem 2.0. Slimme infrastructuur is hiervoor noodzakelijk.
- Smart grids op lokaal, industrieel als landelijk gebied. Specifiek voor aardgas worden

ondersteuningsmogelijkheden geboden voor het vergroenen van de gasvoorziening, gas als balanceerfunctie, (bio)LNG, Power to Gas (P2G), synthetische gassen voor b.v. chemietoepassing, vergassingstechnieken en/of andere bio-based toepassingen..

Daarnaast zijn er ondersteuningsmogelijkheden voor innovatieve projecten op het gebied van:

- Energiebesparing gebouwde omgeving
Het gaat om projecten gericht op het verminderen van het energieverbruik in huishoudens, het faciliteren van duurzame energieopwekking door huishoudens en het integreren van (slimme)systemen in huishoudens
- Energiebesparing industrie
Het gaat hierbij om procesoptimalisatie door nieuwe technieken, het benutten andere grond- c.q. reststromen en halffabricaten in het proces en / of het gebruik maken van duurzame grond- c.q. reststromen en halffabricaten
- Wind op zee
het gaat hierbij om de bundeling van kabelinfrastructuur op zee, het faciliteren van productie-, assemblage en vervoer ten behoeve van het ontwikkelen van windparken op zee, het stimuleren van testlocaties voor vernieuwende windmolens en het ondersteunen van opslagsystemen voor geproduceerde elektriciteit
- Solar Energy
- Bio-energy en bio-raffinage.
Het gaat hierbij om hogere toegevoegde waarde creatie uit biomassa alvorens ook energie te produceren.

Tot slot zijn er, op het vlak van het versterken van de onderzoeks-, onderwijs en kennis- infrastructuur, mogelijkheden voor projecten die bijdragen aan het creëren van doorlopende leerlijnen op het gebied van energie en het toepassen van onderzoek en innovatie ten behoeve van (nieuwe) ondernemers door kennisdeling en toepassing van kennis in nieuwe markten, zoals bijvoorbeeld via Energy Colleges en de Energy Academy wordt opgepakt.

Water

Binnen het thema 'Water' wordt de inzet specifiek gericht op watertechnologie.

Onder watertechnologie wordt verstaan: alle technologieën en technieken ten behoeve van het bereiden, transporteren, leveren, verzamelen, behandelen en (her)gebruiken van drinkwater, proceswater en afvalwater voor en van burgers, huishoudens, industrie, land- en tuinbouw, recreatie en toerisme, alsmede daaraan gelieerde applicatiekennis en kennis en advies over organisatie, beheer en financiering van watertechnologie.

Binnen watertechnologie zijn er ondersteuningsmogelijkheden voor innovatieve projecten op het gebied van:

- Waterveiligheid en energieopwekking in dijken
- Water for All: toekomstvaste productie van drink- en industriewater en geavanceerde afvalwaterzuivering
- More Crop per Drop: zoetwatervoorziening voor voedselproductie en resource efficiency
- Water & Energie: verduurzaming processen energie-producerende industrie; nieuwe vormen van energie op basis van watertechnologie
- Water & ICT: sensing & monitoring voor waterkwaliteit en efficiënte waterbehandeling (winning, reiniging, transport)

Life Sciences and Health, specifiek 'Healthy Ageing'

Binnen het thema 'Life Sciences and Health' wordt de inzet specifiek gericht op 'Healthy Ageing'.

Healthy Ageing is het noordelijk thema dat zich richt op het bijdragen aan de maatschappelijke uitdaging om langer gezond te leven en bij te dragen aan het beheersbaar houden van de (stijging van de) zorgkosten. Healthy Ageing is een cross sectoraal thema met verbindingen met de topsectoren Life sciences & Health (LSH), Agrofood, High Tech Systemen en Materialen (HTSM) en

Creatieve Industrie. De grootste inhoudelijke link is er met de topsector LSH.

Binnen 'Healthy Ageing' zijn er ondersteuningsmogelijkheden voor innovatieve projecten op het gebied van:

- Molecular diagnostics;
- Imaging & image guided therapies, bijvoorbeeld voor doelmatigere kankerbehandeling;
- Home care & self management voor langere zelfstandigheid en vermindering van ziekenhuisbezoek;
- Regenerative medicines, bijvoorbeeld gericht op hart- of botaandoeningen;
- Pharmacotherapy;
- One health, met bijzondere aandacht voor van dier naar mens overdraagbare ziekten;
- Specialized nutrition, health & disease, gericht op preventie van ziekten en invloed van dieet;
- Health Technology Assessment & quality of life;
- Enabling technologies & infrastructure;
- Solutions to neglected diseases en armoede gerelateerde ziekten

Agro-Food en Biobased Economy

Grondstoffen die op land (en in water) worden geproduceerd kunnen worden ingezet voor food en feed. Deze hele keten kan worden samengevat onder de Agro Food keten. Dit gebeurt al sinds mensenheugenis maar op steeds hoogwaardiger niveau.

Als dezelfde groene grondstoffen worden ingezet voor industriële doeleinden dan heet het met een moderne term Biobased Economy: deze economie is niet meer gebaseerd op petrochemische grondstoffen.

Samen vormen AgroFood en BBE de nieuwe bio-economie, een economie waarbij vele industriële sectoren (primaire landbouw, Agribusiness, energie, chemie, farmacie, etc.) veel meer met elkaar verweven zullen zijn dan nu het geval is.

Daarom wordt bij de Biobased Economy de inzet gericht op alle (cross-sectorale) initiatieven die bijdragen aan de transformatie van de economie richting een economie die gebaseerd is op het gebruik van biomassa in plaats van fossiele grondstoffen.

Binnen Agro-Food zijn er ondersteuningsmogelijkheden voor innovatieve projecten op het gebied van:

- Meer met minder': duurzame innovatieve voedselsystemen.
Het gaat om efficiëntieslagen, duurzame veehouderij, valorisatie van reststromen/mest en markt- en keteninnovaties.
- Hogere toegevoegde waarde: innovatiefocus op gezondheid, duurzaamheid, smaak en gemak.
Onder deze lijn vallen onderwerpen als gezond ouder worden, gewichtsbeheersing, hart- en vaatgezondheid, zoutreductie, grondstofflexibiliteit, eiwitinnovaties, verpak en bewaar technologie.
- Internationaal leiderschap: export van producten en geïntegreerde systeemoplossingen.

Binnen Biobased Economy zijn er ondersteuningsmogelijkheden voor innovatieve projecten op het gebied van:

- bouwen met eiwitten en koolhydraten;
- groene bouwblokken voor chemie;
- nieuwe toepassingen van vezels en biopolymeren;
- bio-energie (integratie energieprojecten met hogere waarden toepassingen)

High Tech Materialen en Systemen

Bij High Tech Materialen en Systemen gaat het vooral om High Tech Sensorsystemen (sensortechnologie).

Onder sensortechnologie wordt verstaan: technologie die het mogelijk maakt grote hoeveelheden gegevens van fysische, chemische, biologische, meteorologische, medische of ecologische

veranderingen in korte tijd uiterst nauwkeurig te monitoren, registeren of verwerken en zo nodig automatisch bij te sturen.

De wereldwijde markt voor High tech materialen is een snelgroeiende high added value market die internationaal concurrerend is en hoogwaardige arbeid en kennis vereist. Binnen de topsector HTSM benadrukken de roadmaps 'High Tech Materials' en 'Aerospace' beide de behoefte aan meer kennis en innovatie op het vlak van nieuwe materialen en productieprocessen (en onderhoud en reparatie hiervan) om te voldoen aan de maatschappelijke uitdagingen op het vlak van een groener en slimmer Europa in 2020.

Binnen HTSM zijn er ondersteuningsmogelijkheden voor innovatieve projecten op het gebied van:

- Het versterken van de positie van Noord-Nederland als toplocatie voor onderzoek naar en toepassing van sensortechnologie, door het aantrekken van bestaande of het ondersteunen van nieuwe ondernemers en onderzoeksorganisaties actief op het gebied van sensortechnologie, of door het versterken van het cluster sensortechnologie in Noord-Nederland.
- de toepassing en de opbrengsten van kennis op het gebied van sensortechnologie te versterken, door versterkte kennisdeling tussen ondernemers en onderzoeksorganisaties, door toepassing van de technologie op nieuwe markten, door het betrekken van een bredere kring partijen die de techniek in hun producten of diensten kunnen incorporeren, of door het maken van plannen voor commerciële toepassing van de ontwikkelde technologie.
- het opzetten van opleidingen of het bieden van hoogwaardige onderwijsfaciliteiten in Noord-Nederland voor kenniswerkers op het gebied van sensortechnologie.
Onderzoek naar en ontwikkeling van (biobased) High Tech Materials en toepassingen
- Onderzoek naar en ontwikkeling van Advanced manufacturing and processing/Automatisering en digitalisering van het productieproces
- Versterking van de infrastructuur voor composieten, bijvoorbeeld door: de ontwikkeling en uitrol van een Supply Chain programma tussen bedrijven, de ontwikkeling en uitrol van een programma voor toeleveren en uitbesteden, ontwikkeling van nieuwe curricula, programma gericht op uitwisseling van kennis tussen onderwijs en bedrijfsleven.

Chemie

Bij Chemie gaat het om de transitie naar een groene chemie. Onder (Groene) Chemie wordt verstaan de inzet die de komende jaren geleverd gaat worden op volgende grote thema's:

- Garen/vezels: PLA-vezels en eiwitgaren (hernieuwbaar)
- Polyester, groene kunststoffen: Bio- & R-PET keten (partieel hernieuwbaar en volledig recyclebaar): polymere materialen nu nog afkomstig van olie maar in toenemende mate van hernieuwbare (biobased) grondstoffen en benodigde additieven;
- Composiettoepassingen;
- Processen voor productie, verwerking en hergebruik van deze materialen;
- Toepassingen van deze materialen in kunststoffen, coatings, drukinkten en lijmen, composieten, textiel, tapijt, papier, rubber of halffabricaten en producten binnen veel sectoren zoals verpakkingen, transport, bouw, medical, hightech systemen en personal care.

Daarmee draagt Chemie bij aan Biobased Economy en ook aan de topsector High Tech Systems en Materials. Verder ligt er een link en crossovers met de topsectoren AGRO en Tuinbouw & Uitgangsmaterialen. De Topsector Chemie is leidend bij het ontwikkelen van de Biobased Economy.

Binnen de (Groene) Chemie zijn er ondersteuningsmogelijkheden voor innovatieve projecten in Noord Nederland op het gebied van:

- Ontwikkeling van en onderzoek naar groene bouwblokken voor chemie;
- Ontwikkeling van en onderzoek naar nieuwe toepassingen van vezels en biopolymeren;
- Het versnellen van innovatie door zich te richten op: faciliteren in de commercial risk fase, valoriseren van (excellent) onderzoek op het gebied van (groene) kunststoffen, vezels en composieten;

- Versterking van de infrastructuur voor (groene) chemie, bijvoorbeeld door de ontwikkeling en uitrol van een Supply Chain programma tussen bedrijven, de ontwikkeling en uitrol van een programma voor toelevering en uitbesteden, ontwikkeling van nieuwe curricula, ontwikkeling van programma's/projecten gericht op uitwisseling van kennis tussen onderwijs en bedrijfsleven.

Voor alle thema's geldt dat het van belang is de sterke positie van Noord-Nederland voor onderwijs, onderzoek naar en toepassing van innovatie uit te bouwen. Het gaat niet alleen om genereren van kennis, maar ook om het laten stromen van kennis en leggen van goede matches met kennis. Daarom zijn er financieringsmogelijkheden in het REP gerealiseerd voor voorwaardenscheppende projecten:

- het creëren van doorlopende leerlijnen (via opleiding, onderwijs) en
- het effectief kunnen toepassen van onderzoek en innovatie ten behoeve van (nieuwe) ondernemers door kennisdeling en toepassing van kennis in nieuwe markten.

5. Indicatoren REP-SNN

Voor het bepalen van de indicatoren die gebruikt worden voor het REP wordt aangesloten bij de systematiek die de Europese Commissie hanteert in de periode 2014-2020. Resultaatindicatoren worden in deze methodiek niet meer gemeten op projectniveau, maar zijn vervangen door indicatoren op 'meso-' en 'macro'-niveau. Dit vanuit de gedachte dat:

- het effect van een programma niet gelijk is aan de optelling van de effecten van individuele projecten;
- er behoefte is aan indicatoren die specifiek de resultaten van programma's meten dan indicatoren als bruto gecreëerde werkgelegenheid en uitgelokte private vervolginvesteringen. Voor op kennisbevordering en innovatie gerichte indicatoren gaat het bijvoorbeeld om indicatoren als private investeringen in onderzoek en ontwikkeling, het omzetaandeel van nieuwe of vernieuwde producten of het percentage bedrijven dat 'in-house' innoveert;
- het via indicatoren als bruto gecreëerde werkgelegenheid en uitgelokte private vervolginvesteringen bepalen van de effecten van projecten, vaak problemen oplevert op het gebied van meetbaarheid, betrouwbaarheid en validiteit

Voor het REP, is voor de meting op projectniveau onderstaande set (output-)indicatoren vastgesteld. De lijst is gebaseerd op de lijst 'Common indicators' van de Europese Commissie en de set outputindicatoren die is opgesteld voor het Operationeel Programma EFRO 2014-2020:

1. Aantal ondernemingen dat steun ontvangt
2. Aantal ondernemingen dat subsidie ontvangt
3. Aantal ondernemingen dat niet-financiële steun ontvangt
4. Aantal nieuwe onderzoekers bij ondersteunde onderzoeksinstellingen
5. Aantal onderzoekers werkzaam bij verbeterde onderzoeksinfrastructuur faciliteiten
6. Aantal ondernemingen dat samenwerkt met ondersteunde onderzoeksinstellingen
7. Aantal kennisuitwisselingstrajecten tussen bedrijven en kennisinstellingen
8. Aantal ondersteunde innovatietrajecten
9. Aantal samenwerkingsprojecten tussen bedrijven en onderwijsinstellingen
10. Aantal samenwerkingsverbanden tussen bedrijven uit verschillende sectoren (crossovers)
11. Aantal nieuwe of verbeterde proeftuinfaciliteiten (living labs)

Voor het bepalen van de effecten op programmaniveau wordt (ter vervanging van de traditionele set resultaatindicatoren) een lijst indicatoren samengesteld in lijn met bovengenoemde uitgangspunten.

6. Organisatiestructuur REP-SNN

Procedure met betrekking tot projectaanvragen:

Stap 1:

De provincies vervullen namens het SNN de loketfunctie voor het REP-SNN. Dit betekent dat aanvragen bij één van de provincies worden ingediend, die deze vervolgens ter besluitvorming doorgeleiden naar het SNN.

De aanvraag bestaat uit een brief, een volledig ingevuld en rechtsgeldig ondertekend aanvraagformulier, vergezeld van de in het aanvraagformulier genoemde documenten. De subsidieaanvraag dient volledige informatie te bevatten met betrekking tot projectomschrijving, organisatie, begroting en financiering. Hiervoor dient een door het SNN opgesteld format te worden gebruikt.

De provincie stuurt na de ontvangst van de aanvraag een ontvangstbevestiging. Indien het aanvraagformulier volledig is ingevuld en rechtsgeldig ondertekend en volledige informatie bevat m.b.t. projectomschrijving, organisatie, begroting en financiering, ontvangt de indiener een brief waarin het volgende wordt gemeld: "indien uw subsidieaanvraag wordt gehonoreerd met subsidie vanuit het REP-SNN, geldt ..-.-..... (datum) als startdatum van de projectperiode. Dat betekent dat u de vrijheid heeft om, vooruitlopend op de subsidieverlening, voor eigen rekening en risico van start te gaan met de uitvoering van het project".

Indien de aanvraag niet volledig is, wordt in de brief aangegeven dat de aanvraagprocedure (tijdelijk) is bevroren en dat de projectperiode nog niet van start gaat (en dat eventueel gemaakte kosten daarmee niet subsidiabel zijn). De indiener wordt in de gelegenheid gesteld de aanvraag binnen .. weken te completeren te vullen.

Behalve de loketfunctie hebben de provincies ook taken op het gebied van projectadvies en projectbegeleiding. Voorafgaand aan doorgeleiding naar het SNN zorgen de provincies voor ambtelijke afstemming met het SNN (Programmasecretariaat) en het Ministerie van Economische Zaken. De provincies spannen zich er voor in, aanvragen die ambtelijk niet door het Ministerie worden ondersteund, niet door te geleiden naar het SNN.

Stap 2:

Indien de aanvraag door de betreffende provincie behandelbaar wordt bevonden, wordt deze doorgeleid naar het SNN. Het programmasecretariaat beoordeelt de aanvraag op (subsidie-) technische inpasbaarheid en verenigbaarheid met staatssteunregels en schrijft een ambtelijk advies voor het Dagelijks Bestuur van het SNN (DB SNN).

Stap 3:

Het DB SNN (gemandateerd aan de Bestuurscommissie Economische Zaken) beoordeelt het project en kent een REP-SNN bijdrage toe, wijst de aanvraag af, of houdt deze aan met de vraag om nadere informatie.

Indien er voorafgaand aan behandeling door het DB SNN geen ambtelijke overeenstemming is bereikt met EZ over toekenning van een REP-SNN subsidie, dan houdt het DB-SNN de aanvraag eveneens aan (of neemt deze niet in behandeling) en wordt deze geagendeerd voor een bestuurlijk overleg tussen het SNN en EZ.

De beschikking wordt afgegeven op het moment dat het project obstakelvrij is.

7. Lijst van uitgesloten sectoren

De volgende sectoren zijn in principe uitgesloten van directe steunverlening vanuit het REP-SNN als (finale) begunstigde:

BIK-code

A Landbouw, jacht en bosbouw

Geheel uitgesloten

B Visserij

Geheel uitgesloten

G Reparatie van consumentenartikelen en handel

Alleen de volgende codes zijn uitgesloten:

502 Handel in en reparatie van auto's (2)

5030.3 Detailhandel in auto-onderdelen en -accessoires

5040.2 Detailhandel in en reparatie van motorfietsen en onderdelen en accessoires daarvan

505 Benzineservicestations

521 Supermarkten, warenhuizen en dergelijke winkels met een algemeen assortiment

522 Winkels gespecialiseerd in voedings- en genotmiddelen

523 Winkels in farmaceutische en medische artikelen, parfums en cosmetica

524 Winkels gespecialiseerd in overige artikelen

525 Winkels in tweedehands goederen en antiek

5262 Markthandel

5263 Straathandel, colportage e.d.

527 Reparatie van consumentenartikelen (geen auto's en motorfietsen)

5261 Postorderbedrijven

H Horeca

Alleen de volgende codes zijn uitgesloten:

553 Restaurants, cafetaria's, snackbars e.d.

554 Cafés e.d.

555 Kantines en catering

J Financiële instellingen

Geheel uitgesloten

K Verhuur van en handel in onroerend goed, verhuur van roerende goederen en zakelijke dienstverlening

Alleen de volgende codes zijn uitgesloten:

70 Verhuur van en handel in onroerend goed

71 Verhuur van transportmiddelen, machines en werktuigen zonder bedienend personeel en van overige roerende goederen

O Milieudienstverlening, cultuur, recreatie en overige dienstverlening

Alleen de volgende codes zijn uitgesloten:

923 Overig amusement en kunst *

925 Culturele uitleencentra, openbare archieven, musea, dieren- en plantentuinen *

92629 Overig buitensport *

92642 Roei- kano- zeil en surfsport *

92724 Recreatie n.e.g. *

P Particuliere huishoudens met personeel in loondienst

Geheel uitgesloten

* Binnen deze codes zijn alleen ondernemingen uitgesloten die behoren tot de categorie micro-ondernemingen (minder dan 10 werkzame personen, minder dan € 2 miljoen aan omzet) en die niet gevestigd zijn in woonkernen groter dan 30.000 inwoners.